

9. Mantsan koe

Suomi : luonnonmaantiede

- Harjoittele käsitteet hyvin.
- Kokeeseen tulee kartan / kuvan – tulkinta tehtävä, jossa sinun tulee nimetä geomorfologinen muodostuma ja selittää sen syntyä.

KALLIOPERÄ JA KIVILAJIT (oppikirjan luvut 3 ja 4)

- Millainen rakenne maapallolla on?
- Miksi mannerlaatat liikkuvat?
- Miten poimuvuoristo ja keskiselänteet ovat syntyneet?
- Millainen kallioperä on Pohjoismaiden alueella (Fennoskandian kilpialue, Skandit, Tanska, Islanti)? Osaatko kuvailla alueiden syntyä ja historiaa?
- Minkä nimiset vuoristot Suomessa on ollut? Mitä niille on ajansaatossa tapahtunut?
- Millaisia kivilajeja tiedät ja millä tavoin ne ovat syntyneet?
- Mitä tarkoitetaan malmilla ja mineraalilla?

JÄÄKAUSI (oppikirjan luvut 5 ja 6)

- Mitkä tekijät vaikuttavat jääkauden alkamiseen?
- Osaatko tunnistaa kuvasta / kartalta pitkittäisharjun, reunamuodostuman, supan, drumliinin ja siirtolohkareen, silokallion ja hiidenkirkun? Miten ne ovat syntyneet?

MAANKOHOAMINEN (oppikirjan luku 7)

- Osaatko selittää, mistä maankohoaminen johtuu?
- Mitä vaikutuksia maankohoamisella on Suomen luontoon ja ihmisten toimintaan?

SISÄVEDET (oppikirjan luku 10)

- Osaatko kuvailla, miten ja miksi vesi kiertää maapallolla (maalla, vesistöissä, ilmassa)?
- Miksi Suomessa on paljon järviä?
- Mitä tarkoitetaan vedenjakajalla, valuma-alueella ja vesistöillä?
- Mikä merkitys sisävesillä on Suomen luonnolle, myös ihmisille?
- Mitkä tekijät uhkaavat sisävesiä?
- Miten sisävesiä (myös pohjavesialueita) suojellaan?

SÄÄ JA ILMASTO (oppikirjan luvut 12 ja 13)

- Mitä eroa on käsitteillä sää ja ilmasto?
- Mitkä tekijät vaikuttavat alueen ilmastoon?
- Mistä vuodenaajat johtuvat?
- Osaatko kuvailla Suomen ilmastoja ja siihen vaikuttavia tekijöitä?
- Mistä ilmaston lämpeneminen johtuu?
- Millaisia vaikutuksia ilmaston lämpenemisellä on Suomen luontoon?
- Miten ilmaston lämpenemistä voidaan ehkäistä?
- Mistä tuuleminen johtuu?
- Mitä tarkoittaa sykloni?
- Osaatko kuvailla syklonin synnyn, liikkumisen ja vaikutuksen Suomen kesäsäähän?